

Çalışan Özne ve Çalışkanlığın Yarattığı Toplumsal Huzursuzluk

AYŞEGÜL AŞKIM TEZCAN

B eğenilmenin yorgunlukla eş değer olduğu bir dünyada yaşıyoruz. Çabalarımız, kıyafetlerimiz, ifadelerimiz bile etrafımızdaki dairede küçük de olsa bir etki yaratabilmek için. Herkes gibi ciddiye alınmak, saygı duyulmak istiyoruz. Altmış yaşına bastığımızda tecrübeyle elde edeceğimiz bir erdemliliğe tahammülümüz kalmadı, giydiğimiz ayakkabıya veya araba modelimize göre, hem de bir an evvel saygı görmek istiyoruz. Bir kere elde edince, bu materyaller sonunda elimizden kayıp gitmesin diye de canımızı dişimize takmak gerekiyor. Herkesin hayranlıkla baktığı bir illüzyon yaratmak gerekiyor beyaz ekranlar için ve kendimizi bu akışa kaptırmamak oldukça zor. Proje, yaratıcılık, girişimcilik gibi kelimeler ruhumuzu zedeliyor. Daha aktif olmak için, daha girişken olmak için yarışıyoruz. Bazen başkalarıyla, bazen de kendimizle. Sabahları yulaf ezmesi yiyip, spora gidiyor ve bazen yatağa girer girmez ağlıyoruz. Bu rutinin hangi kısmının seyirciye açık olduğunu zannediyorum tahmin edersiniz.

Cinsiyet ve ahlak rolleri arasında sıkıştığımız bu dünyada, yeterince savaşmamışız gibi bir de "kendimiz" olmaya çabalıyoruz. Tabii, biraz kolları kısalmış, paçalarından daraltılmış bir kendilik bu. Şimdiye kadar sahip olduğumuz en iyi versiyon. Artık yalnızca polislerden, mahkemelerden veya seri katillerden korkmuyoruz. Bir de yan komşumuzdan ya da iş arkadaşlarımızdan şüphe etmek, onlara karşı gardımızı almak zorundayız. Almadığımız like'ların gölgesinde neyi yanlış yaptığımızı düşünerek, daha iyi bir versiyonumuzu arıyoruz. Her birinin modası geçiyor ancak "yenilik, motivasyon, yaratıcılık" üçlüsü sayesinde üstesinden gelemeyeceğimiz bir şey yok! Kilo almak adına hiç dokunulmayan ancak fotoğrafı mutlaka paylaşılan renkli ve iştah açıcı bir yemek gibi vitrinde öylece durmak artık içimizi rahatsız etmiyor, aksine bunu arzuluyoruz. Durup bakılmayı, hayran olunmayı, gerçekten yaşamaya tercih edebiliyoruz. Sevdiklerimizden ne kadar şikayetçi olursak olalım, başkalarına yansıttığımız bir mutlu aile tablosu olmalı. Çalışmak ile özel zaman arasında bir fark yok. Mümkün olan en yüksek derecede üreticilik her zaman beklenen bir talepti zaten. Ancak biz, işçiler, bu talebin insani olmadığının farkındaydık. Şimdi ise kendi kuyumuzu kendimiz kazıyor, bu

stresten beslendiğimizi söylüyor, aşırı yoğun ortamlarda çalışmanın bize çok fazla şey kattığı gibi zırvallıkları tekrar ediyoruz. İş yerindeki stres yetmiyorsa bir de eve dönüp sosyal medyada daha büyük kitlelere nasıl ulaşabileceğimiz üzerine kafa yoruyor veya paylaşmak istediğimiz fotoğrafın renklerine karar veremiyoruz. Yanlış anlaşılmasın, bunlar önemli detaylar. Her ayrıntımızın hunharca analiz edildiği platformlarda, başka pek bir seçenek kalmıyor insana. Kendini bir proje gibi ele alıp, her daim geliştirmek, yeniliğe açık olmak gibi kavramlar burası için de vazgeçilmez. En nihayetinde beklentilerin öyle ya da böyle karşılanması gerekiyor.

Hannah Arendt'in söylediği gibi çalışan bir hayvana [animal labors] dönüşmek, iş ve emekle bireyselliğimizden kurtulmak bana pek mümkün gelmiyor. Çok çalışma sonrası bireysellik bir yere kaybolmuyor, tam tersine kaybolduğumuz belirsizlikler içerisinden çıkıp, spesifik bir "kimlik" arayışı doğuyor ve belki de büyük bir ihtiyaç halini alıyor. Kişisel egomuzun dahil olmadığı bir denklem yok, bu da pek farklı olmayacak. Egonun bastırıldığı her kamusal alan (iş yeri) için bir özel alan (sosyal medya platformları) inşa edilecek. Modern toplumun çalışan öznesi olarak tamamen çiğnenip yutulmayı beklerken bile, nasıl görüldüğümüzün bir önemi var. Nietzsche'nin betimlemesi sanırım tüm bu yazının bir özeti niteliğinde. "*Huzur eksikliği sebebiyle medeniyetimiz yeni bir barbarlığa dönüşüyor. Hiçbir zamanda çalışanlar, yani huzursuzlar, bu kadar muteber değildi*". Şimdi çalışmanın kucacağına kendimizi bir çocuk gibi attığımız yetmiyormuş gibi, kendimiz olabildiğimiz alanları da teker teker satışa çıkarıyoruz. Her şey saydam ve uçucu. Kazananlar da en az kaybedenler kadar kaygılı. Disiplin, gelenek ve göreneğin altında ezilen bizler şimdi kendi performansımızda gölgede kalmaktan korkuyoruz. "*Disiplin toplumu hayır'ın hükmü altındadır. Disiplin toplumunun negatifliği deliler ve caniler doğurmuştur. Performans toplumuyse depresif ve mağluplar yaratır*" diyor Byung-Chul Han.

Dışarıya açtığımız kusursuz yansımalar bir yana, size de uzun zamandır bu iki sınıftan birine aitmişsiniz gibi gelmiyor mu?

Kaynakça

Friedrich Nietzsche, Menschliches, Allzumenschliches I, Kritische Gesamtausgabe, 4. Abteilung, Bd 2, Berlin 1967, s.236.
Byung-Chul Han, Müdigkeitsgesellschaft, Fröhliche Wissenschaft, Matthes & Seitz Berlin 2010, s.18-19.
Hannah Arendt, Vita Activa oder Vom tatigen Leben, München, 1981, s.317.